

ÁLLATVÉDELEM

- Az állatok, személyiség hiányában és birtokba vehetőségük okán, természetük szerint dolognak minősülnek (Vékás–Gárdos).
- Az állatok jólétének fokozódása jótékonyan hat az állatok egészségére – ami javítja az élelmiszerek minőségét –, csökkenti a gyógyszerek iránti igényt, és hozzájárulhat a biológiai sokféleség megőrzéséhez ([COM\(2020\) 381 final](#)).
- 2019-ben összesen több mint 1,6 milliárd darab élő állatot szállítottak az Európai Unió területén belül és onnan kívülre a harmadik országokba ([Eurogroup for Animals 2021](#)).
- 2017-ben a tudományos célokra használt főemlősök 87,2%-a az EU-n kívül született. A fő importőrök Franciaország, Németország, Olaszország, Spanyolország és az Egyesült Királyság voltak ([Eurogroup for Animals 2021](#)).
- Magyarországon 2021-ben több jogszabály módosítás történt az állatvédelem területén. Ezen kívül megalakult az Állatvédelmi Központ az Állatorvostudományi Egyetemen, amely tudományos háttérrel biztosítja az állatvédelem területén dolgozó valamennyi szereplőnek ([kormany.hu](#)).

Jelen Infojegyzet a [T/1203](#) számú törvényjavaslathoz készült, és az állatvédelem több szempontú bemutatására törekszik. Az állatvédelem definíciójának, majd az állatok jogi besorolásának értelmezésén túl, az Európai Unió és Magyarország legfrissebb állatvédelmi intézkedéseit ismerteti.

Az állatvédelem definíciója

Az állatvédelem gyakorlati tevékenység, melynek célja az állatok kínzásának, pusztításának megakadályozása, a velük való kíméletes bánásmód és jó közérzetük biztosítása ([Dobos–Balogh 2019](#)).

Az állatvédelem fogalma tágabb és szűkebb értelemben is megközelíthető. **Tágabb értelmezésben az állatfajok védelmére** gondolhatunk, amely szorosan összefügg a környezet- és természetvédelem kérdésével. (Vetter–Ózsvári 2020). **Szűkebb értelemben állatvédelmen az állatvilág egyedeinek kíméletét**, a velük való emberséges bánásmódot, illetve a háziállatok gondos és kíméletes tartását értjük, tartózkodva a bántalmazásuktól, kihasználásuktól és elpusztításuktól (Láng 2002).

AZ ÁLLATOK JOGI BESOROLÁSA

Az emberiség története során – kevés kivételtől eltekintve – mindvégig jellemző volt az a nézet, hogy az állatoknak nincs jogképessége, alapvető jogai és szabadsága csak az embernek van (Vetter–Ózsvári 2020). Irányadóként elmondható, hogy **a római jog az állatot dolognak**, pontosabban az emberi jog alá tartozó dolognak **minősítette** ([D. Horváth 2021](#)). **Ez a felfogás bizonyos értelemben a mai napig érvényben van.** Az állati jogokért való törekvések végigkísérték történelmünket, de jellemzően az 1970-es évektől kezdődően lettek egyre hangosabbak ([Gyöngyösi 2005](#)). A későbbi évtizedekben az élő állatok élettelen dologtól eltérő speciális dologi státusza az európai országok legtöbbszörében egyértelmű, vagy utalásszerű megerősítést nyert. **Németország** polgári törvénykönyve 1990 óta jelenti ki, hogy az állatok nem számítanak pusztán dolognak, de **Ausztria, Svájc és Franciaország** is ennek megfelelően módosította polgári törvénykönyvét. 2014-től a **Cseh Köztársaság** iktatta törvénybe, hogy az élő állat nem dolog, és mint érzékeli képes élőlénynek, különleges értéke van. **Szlovákia** 2018 szeptemberében egy törvénymódosítással emelte ki az élő állatokat a dologi státusból, az **Egyesült Királyság** és **Spanyolország** pedig **2021-ben iktatta törvénybe**, hogy az állatokat érző lényként kell kezelni (Vetter–Ózsvári 2020).

Magyarországon a Polgári Törvénykönyvről szóló [2013. évi V. törvény](#) VI. fejezete (A tulajdonjog tárgyai) mondja ki, hogy „a dologra vonatkozó szabályokat az állatokra a természetüknek megfelelő eltéréseket megállapító törvényi rendelkezések figyelembevételével kell alkalmazni.”

A törvényhez készült kommentár szerint az állatok azért minősülnek dolognak, mert nincsen személyiségük, és mert birtokba vehetők. Az ember és állat viszonyának megítélése azonban az utóbbi évtizedekben jelentősen megváltozott. A tulajdonjoggal összefüggően említendő a szabadság – a tulajdonos a dologgal azt tesz, amit akar – amely ebben a környezetben egyre több korlát alá esik, különösen érintve az állatokkal való bánásmód szabadságát (Vékás–Gárdos).

A fentiek alapján – egy 2022 tavaszán megjelent tanulmány szerint – a hazai jogi szabályozás a nemzetközi tendenciáknak is megfelelő irányt követ, amikor bizonyos értelemben kiemeli az állatokat a dolog általános fogalma alól (Lénárdné–Nochta 2022).

ÁLLATVÉDELEM AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Az állatok, mint érző lények kíméletére vonatkozó követelményeket az Európai Unió is figyelembe veszi, tiszteletben tartva a tagállamok jogszabályi rendelkezéseit és szokásait (2012/C 326/01).

Az Európai Unió több mint 40 éve dolgozik az állatjóléti szabályain, amelyek a haszonállatokat, a laboratóriumi kísérletekhez használt állatokat, a vadon élő állatokat és a házi kedvenceket is védik (Európai Parlament 2022).

Az elmúlt évek uniós állatvédelmi jogszabályi változásait tekintve megemlítendő a „termőföldtől az asztalig” (Farm to fork) stratégia, amely előrevetíti az Európai Bizottság állatjóléti jogszabályokra vonatkozó felülvizsgálatának szükségességét, különös tekintettel az állatok szállítására és levágására vonatkozó szabályozásra (COM(2020) 381 final).

Haszonállatok védelme

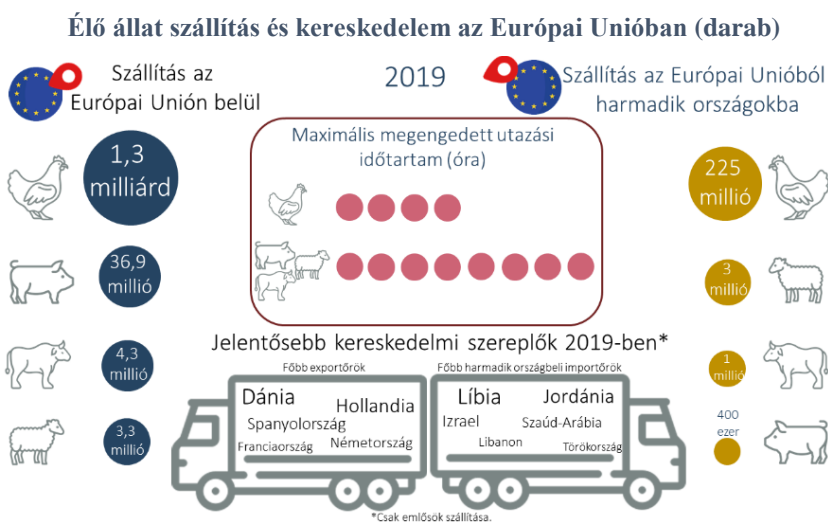
Milliószámú nagyszámú azon állatok száma évente, amelyek az Unió területén belül illetve azon túl szállításra kerülnek. Szállítás közbeni védelmüket az Európai Tanács 2005/1/EK rendelete szabályozza.

A rendelet tagállami végrehajtását illetően 2007–2020 között mintegy 200 jelentés érkezett az Európai Bizottsághoz,

amelyek a rendelet megsértéséről számoltak be. Ezért az Európai Parlament 2020 júniusában határozatot ((EU) 2020/1089) fogadott el az állatoknak az unión belül és kívül történő szállítása közbeni védelméről kivizsgáló vizsgálóbizottság létrehozásáról. A határozat 12 hónapon belüli jelentéstételi kötelezettséget írt elő a vizsgálóbizottságnak, amely 2021 decemberében jelent meg (Európai Parlament 2019).

A jelentés (A9-0350/2021) hangsúlyozza, hogy a több mint 15 évvel ezelőtt elfogadott szállítási rendeletben foglaltak nincsenek összhangban az állatok fiziológiájára és szükségleteire vonatkozó legújabb tudományos kutatásokkal és ismeretekkel. Továbbá felhívja a figyelmet, az Európai Állatorvosok Szövetségének (FVE) jelentésére, mely szerint az állatokat a születési helyükhöz a lehető legközelebb kell felnevelni, vágásukat pedig a termelési helyhez lehető legközelebb kell elvégezni.

A jelentés arra is emlékeztet, hogy a hatósági ellenőrzésekről szóló 2017/625/EU rendelet egyes előírásai 2022. december 15-től felváltják majd a 2005/1/EK rendelet több rendelkezését, amelyek többek között a nagy távolságon történő szállítás ellenőrzésére, a kilépési helyeken végzendő ellenőrzésekre, a szükséges sürgősségi intézkedésekre, a kölcsönös segítségnyújtásra és információcserére, a jogsértésekre, valamint az Európai Bizottság által végzett helyszíni ellenőrzésekre vonatkoznak.

Forrás: [Infoszolg/Eurogroup for Animals](#) (2021)

Az állatok szállítása mellett a haszonállat-tartás egy másik területe – a ketreces tartás – is előtérbe került a közelmúltban. A „**Vége a ketrec korának**” (**End the cage age**) elnevezésű [európai polgári kezdeményezés](#) keretében az Európai Bizottság felkérést kapott, hogy tegyen javaslatot olyan jogszabályra, amely megtiltja a ketrecek használatát az Európai Unió területén tartott haszonállatok számára ([European Commission](#)). A kezdeményezésre válaszul az Európai Bizottság 2021 júniusában kiadott közleményében ([C\(2021\) 4747 final](#)) kötelezettséget vállalt a kezdeményezés által felvázolt állatjóléti jogszabályok felülvizsgálata (2023. év utolsó negyedévéig), valamint hatásvizsgálat elkészítésére (2022. év végéig). Noha a polgári kezdeményezés nem tartalmaz az időzítésre vonatkozó előírásokat, a szervezők – az Európai Bizottsággal és az Európai Parlamentben tartott meghallgatásokon – kifejezték azon kérésüket, hogy **2027-ben lépjen hatályba a ketrecek betiltása**.

Állatkísérletek

Az Európai Unió 2009 óta tiltja ([1223/2009/EK rendelet](#)) a kozmetikai termékek alapanyagainak állatokon történő tesztelését. Néhány évvel később, az Európai Parlament 2018. május 3-án elfogadott állásfoglalása ([P8_TA\(2018\)0202](#)) a **kozmetikai célú állatkísérletek világméretű betiltását szorgalmazta**, melynek megvalósítását 2023-ig tűzte ki célul. Mindezekon túl, **2021 szeptemberében** az Európai Parlament az állatok tudományos célra történő felhasználásának mellőzéséről fogadott el állásfoglalást ([P9_TA\(2021\)0387](#)), amelyben hangsúlyozza, hogy a végső cél az állatok tudományos célú felhasználásának fokozatos megszüntetése kell, hogy legyen, de elismeri, hogy ehhez még nem állnak rendelkezésre a megfelelő helyettesítő módszerek ([Európai Parlament](#) 2022).

Kisállatok védelme

Az EU széleskörű, átfogó és fejlett állatvédelmi jogszabálycsomaggal rendelkezik, amely főként a tenyésztett és a laboratóriumi állatokra vonatkozik. Az állatjólét egyéb területei pedig **a tagállamok kizárólagos hatáskörébe tartoznak** ([Simonin–Gavinelli 2019](#)).

Napjainkra nemzetközi, európai és nemzeti szinten is elfogadott, hogy az állatok jólétét az alábbi öt „szabadságjog” biztosítja:

- éhség és szomjúság nélküli élet;
- kényelmetlenség nélküli élet;
- fájdalom, sérülés és betegség nélküli élet;
- a normális viselkedés kifejezéséhez való jog;
- félelem és gyötrelenség nélküli élet.

Ma már minden európai országban létezik állatvédelmi szabályozás. **Több ország** – például Svájc, Németország, Luxemburg, Ausztria – **jogrendszerének legmagasabb szintű jogszabályába építette be az állatok jólétét kötelezővé tévő előírásokat**. Ezek a nemzeti rendelkezések, azáltal, hogy tiltják a fizikai bántalmazás minden formáját, eleget tesznek a fent említett szabadságjogok első három pontjának (éhségtől, szomjúságtól, kényelmetlenségtől, fájdalomtól, sérüléstől illetve a betegségtől való megkímélés) ([Muriel 2019](#)).

ÁLLATVÉDELEM MAGYARORSZÁGON

Hazánkban a több jogágra is kiterjedő, komplex állatvédelmi szabályozás a jellemző, melynek végső építőelemeként a büntetőjog eszköztárába áll rendelkezésre. [Magyarország Alaptörvényében](#) az állatvédelem szellemisége a biológiai sokféleség, valamint a honos állatfajok védelméről szóló törvény (1998. évi XXVIII. törvény) határozza meg ([Dobos-Balogh 2019](#)).

A [2021. évi CXXVIII. törvénnyel](#) az állatvédelmi szabályozás több jogszabálya is módosult, melynek során főleg a büntető törvénykönyvben ([2012. évi C. törvény](#)) szereplő szankciók köre és a büntetés mértéke bővült. Ennek megfelelően több év szabadságvesztéssel jár:

- az illegális szaporítás;
- a mérgezhelyezésére és a mérgezhelyezésére történő előkészület – akkor is ha nem történik károkozás –;
- valamint az állatviadalok szervezése és az azokon való részvétel is.

Szintén 2021 decemberében fogadták el a kóbor állatok befogásáról, tulajdonjoguk átruházásáról és elhelyezésükről szóló [785/2021 \(XII. 27.\) Korm. rendeletet](#), amely többek között 45 napra emelte a kóbor állatok minimális tartási idejét az ebrendészeti telepeken, nagyobb esélyt adva ezzel régi vagy új gazdájuk megtalálásához.

Ugyancsak 2021 decemberében jelent meg a Magyar Közlönyben az [1991/2021 \(XII. 28.\) Korm. határozat](#), amely összesen másfél milliárd forint támogatást irányoz elő különböző

állatvédelmi intézkedésekre (ebrendészeti telepek korszerűsítése, ivartalanítás, lakossági tájékoztatás, civil állatvédő szervezetek támogatása).

A jogszabályi előírásokon túl 2021. október 4-én az Állatorvostudományi Egyetem kezdeményezésre létrejött az [Állatvédelmi Kódex](#), amelyhez mára több állami intézmény és a civil állatvédelem szereplői is csatlakoztak.

Források:

- [C\(2021\) 4747 final](#). A Bizottság közleménye az „End the Cage Age” elnevezésű európai polgári kezdeményezésről.
- [COM\(2020\) 381 final](#). A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia a méltányos, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszerért
- D. Horváth Vanessza (2021): Az állatvédelem történeti előképei. [Scriptura](#), 2021 (1)
- Dobos-Balogh Nikoletta (2019): Az állatvédelem büntetőjogi kérdései. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica* [2019 \(1\)](#): 241–257.
- [Eurogroup for Animals](#) (2021): Live animal transport: Time to change the rules. 8-9; 59.
- Európai Parlament ([A9-0350/2021](#)): Jelentés az uniós jog alkalmazása során az állatoknak az EU-n belül és kívül történő szállítása közbeni védelme tekintetében felmerülő állítólagos jogsértések és hivatali visszasságok vizsgálatáról (2020/2269(INI))
- Európai Parlament (2020): [2020/2690\(RSO\)](#) eljárás
- [Európai Parlament](#) (2022): Állatjólét és állatvédelem az Unióban.
- [European Commission](#): ECI 'End the cage age'.
- Falaise, Muriel (2019): Legal standards and animal welfare in European countries. In: Hild, Sophie – Schweitzer, Louis (szerk.): *Animal Welfare: from Science to Law*. Paris: La Fondation Droit Animal, Éthique et Sciences. 71–75.
- Gyöngyösi Zoltán (2005): Az állatok joga és jogalanyisága. [Jogi Fórum](#) 2005. 06. 29.
- Láng István (szerk.) (2002): *Környezet- és természetvédelmi lexikon*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Lénárdné Maletics Borbála – Nochta Tibor (2022): Az állatok magánjogi státusz helyzetéről. *Magyar Jog*, 2022 (5) :313–316.
- [Simonin, Dennis – Gavinelli, Andrea](#) (2019): The European Union legislation on animal welfare: state of play, enforcement and future activities. In: Hild, Sophie – Schweitzer, Louis (szerk.): *Animal Welfare: from Science to Law*. Paris: La Fondation Droit Animal, Éthique et Sciences. 59–70.
- Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*
- Vetter Szilvia – Ózsvári László (2020): Az állatfajok és állategyedek védelme az európai országok alkotmányában, különös tekintettel az állatok "méltóságára". *Alkotmánybírószáki Szemle* 2020 (2): 11–18.